

Řešitelé: prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc. Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc. Mgr. Veronika Broučková, Ph.D.

Re-prezentace a literární historie

Pojem re-prezentace (representation) patří k základním konceptualizačním termínům, které na základě analýzy fungování jazyka a znakových systémů obecně navrhl a v průběhu uplynulých dvaceti let i rozpracoval anglofonní nový historismus (New Historicism). Jde o pojem, který se zdánlivě blíží marxistickým teoriím „odrazu“ či představám o realistické stopě v každém literárním díle; daný pojem má však v pojetí nového historismu zcela jinou náplň i způsob svého užití v literární vědě. Pojem re-prezentace postihuje zprostředkující proces odkazování (reference k aktuálnímu světu) a performance („zastupování“: zobrazení něčeho něčím a pro něco či někoho). Původní pojem *Representations* se stal i titulem stěžejního časopisu zastánců novohistorických přístupů (časopis vychází od 1983, již 100 vydaných čísel), který rozšířil zkoumání oblasti re-prezentací z literatury do širší sféry kultury a společenských věd obecně. Právě posun náplně od tradiční aristotelovské mimesis („nápodoby“) k performativnímu aktu, rozpracovaný Wolfgangem Iserem (1989), umožnil, aby tento koncept poskytl nový a velmi produktivní pohled na literaturu jako diskurs, který vytváří významné mentální re-prezentace obrazného typu, které si v sobě nesou stopy dobové řeči, ale zároveň se pootevřují recepčním aktualizacím, v nichž vzniká mnohohlasí významů. Tento významný koncept nenašel v českém literárněvědném prostředí dosud souvislejší prostor reflexe a domýšlení; částečně nejspíš z důvodů, že tato oblast již byla „obsazena“ marxistickou zvlgarizovanou představou „odrazu“ objektivní reality. Přitom jde o jeden z nejproduktivnějších pojmových konceptů, jimiž se soudobá literární věda ke svému materiálu vztahuje.

Cíle projektu:

- a) zapojit se do mezinárodní diskuse a rozvíjení pojmu re-prezentace, a to v souvislostech, které navazují na domácí produktivní bádání strukturalistické, zkoumající především sémiotické dimenze aktů reference a performance, a zároveň pojem re-prezentace vřadit do sítě dalších konceptuálních pojmů soudobé literární historie (paradigma, epistémé, kánon, (non)linearita vývoje, literární a neliterární texty);
- b) integrovat pojem re-prezentace do soudobého českého literárněvědného myšlení jako pojem, který poskytuje produktivní řešení vztahu literárních a jiných diskursů.

Oba zdánlivě protisměrné cíle („vně“ a „dovnitř“) jsou vzájemně spojeny právě přesvědčením řešitelů, že česká tradice literární vědy (především strukturalismus) i soudobé debaty o způsobech a možnostech psaní dějin mohou nabídnout mezinárodnímu literárněvědnému publiku dosud opomíjené způsoby rozvíjení termínu re-prezentace, a to nejen jiným materiálem, ale i metodologickým řešením. Tímto směrem jde navržená knižní publikace prof. Vladimíra Papouška a doc. Petra A. Bílka, která by měla nabídnout v angličtině stěžejní metodologické i materiálové texty, napsané s vědomím překladu jakožto kulturního transferu a směřující k publiku, které se zkoumání re-prezentací již dlouhodobě věnuje. Stati budou vycházet z dosavadních publikací obou řešitelů, které se zabývaly metodologickými tématy psaní literární historie (Papoušek, Vladimír; Tureček Dalibor: *Hledání literárních dějin*. Praha: Paseka, 2005. Wiendl, Jan, ed.: *Hledání literárních dějin v diskusi*. Praha: Paseka, 2006. Bílek, Petr A.; Janoušek, Pavel; Šmahelová, Hana; Papoušek, Vladimír; Tureček, Dalibor: *Literatura a kánon*. Praha: FF UK 2007. Bílek, Petr A.: Diskursivní prostor popkultury aneb Proč by Otokar Březina neměl přejet krtečka. *Slovo a smysl / Word and Sense* 3, 2006, č. 6, s. 23-49). Proponované navázání kontaktu se světem by pak mělo umožnit produktivní analýzu a rozvoj konceptu re-prezentací nejen prostřednictvím překladů stěžejních statí do češtiny (a komentářů), ale především prostřednictvím druhého proponovaného výstupu: mezinárodní konference na téma re-prezentací (s aplikací na materiál české a širě i středoevropské kulturní oblasti). Z této konference by byly publikovány klíčové texty v překladu do češtiny formou kolektivní monografie, sjednocené metodologicky i terminologicky.

Cílem projektu není pouhá popularizace pojmu re-prezentace a úsilí o jeho zdomácnění. Výzkum se bude zaměřovat především na konfrontace různých typů performancí v aktech re-prezentací a jejich interpretace by ve výsledku měla přinést obraz pohybu a proměn dobové řeči v literárněhistorickém pohledu na dějiny. Domníváme se, že právě pojem re-prezentací je schopen nahradit nepřilíh funkční předpoklad literárního vývoje jako směřování k novosti, v němž jsou kanonizována pouze díla s estetickou hodnotou, chápanou substanciálně jako interní rys díla, a nikoli jako zpětný konstrukt.

Základní výstupy

Základním výstupem bude tedy knižně publikovaná monografie v angličtině, již by se soudobá česká literární věda zapojila do zkoumání re-prezentací ve světě. V návaznosti na tuto monografii by měla být uspořádána mezinárodní konference, jejímž výstupem bude v češtině publikovaná kolektivní monografie. Předpokládáme, že k účasti na konferenci budou

přizvání přední odborníci ze zahraničí a bude využito kontaktů, které má badatelský tým s univerzitami v Německu, Itálii, Velké Británii a USA.

Předpokládáme, že oba hlavní výstupy budou zdrojem metodologických i historických podnětů pro badatelskou obec v okruhu jak domácích, tak i mezinárodní literární historie a příbuzných humanitních oborů. Proponované výstupy budou využitelné i pro studenty v oborech bohemistiky a dalších kulturních a společenskovědních oblastech.

Časový plán

Řešení projektu je rozvrženo do tří let (2009-2011). V prvním roce řešení bude probíhat příprava textů monografie. Dále bude uspořádáno interní kolokvium k metodologii zkoumání re-prezentací při praktické literárněhistorické práci. V druhém roce řešení tato monografie vyjde a bude zahájena příprava konference, stejně jako publikace překladových textů k problematice re-prezentací a původních časopiseckých studií. Ve třetím roce bude uspořádána mezinárodní konference a připravena kolektivní monografie k edici a knižnímu vydání.

Výchozí metodologická literatura:

Barthes, Roland: Efekt reálného. *Aluze* 10, 2006, č. 3, s. 78-81.

Barthes, Roland: Diskurs historie. *Česká literatura* 55, 2007, č. 6, s. 815-828.

Bolton, Jonathan, ed: *Nový historismus / New Historicism*. Brno: Host, 2007.

Eldridge, Richard, ed.: *Beyond Representation. Philosophy and Poetic Imagination*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.

Foucault, Michel: *Les Mots et les Choses. Une archéologie des sciences humaines*. Paris: Gallimard, 1966. Česky *Slova a věci*. Praha: Computer press, 2007.

Gallagher, Catherine; Greenblatt, Stephen: *Practicing New Historicism*. Chicago: University of Chicago Press, 2000.

Geertz, Clifford: *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books, 1973. Česky *Interpretace kultur*. Praha: SLON, 2000.

Greenblatt, Stephen, ed.: *Allegory and Representations*. Baltimore: John Hopkins University Press, 1981.

Greenblatt, Stephen, ed.: *Representing the English Renaissance*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1988.

Greenblatt, Stephen: *Marvelous Possessions*. Chicago: University of Chicago Press, 1991. Česky *Podivuhodná vlastnictví*. Praha: Karolinum, 2004.

Iser, Wolfgang: Representation. A Performative Act. In: Krieger, Murray, ed.: *The Aims of Representations*. New York: Stanford University Press, 1989, s. 236-248.

Liu, Alan: The Future Literary: Literature and the Culture of Information. In: Karen Newman, Jay Clayton, Marianne Hirsch, eds.: *Time and the Literary*. New York: Routledge, 2002, p. 61-100.

Representations (University of California Press, ed.: Catherine Gallagher; č. 1-100)

Veese, H. Aram, ed.: *The New Historicism*. London: Routledge, 1989.